

ДОВГООЧІКУВАНА НОВИНКА

© Allan Amato

Чака Поланіка називають «шоковим письменником». Нащадок українського емігранта, він розпочав літературну кар'єру в досить зрілому віці, уже маючи, що сказати читачам. Його книжки давно сягнули за межі власне художнього твору і стали явищем контркультури. Письменник може похизуватися чималим списком престижних літературних нагород. Стиль Поланіка різкий, категоричний, провокативний.

Одного ранку ти прокинешся і зрозумієш — настав Виправний день. Час встановлення нової влади та смерть для старої. Уряд гадав, що ми не дізнаємося про те, що нас хотіли знищити? Натомість ми самі знищили уряд. Ми перевернули світ з ніг на голову. Ми зробили все, що було написано в книзі із синьо-чорною палітуркою, яку називають «Виправним днем», Декларацією взаємозалежності чи просто книгою Талбота. Але завжди знайдуться ті, кого не влаштує новий порядок. І вони шукатимуть способи зламати встановлені правила.

У цьому романі є все, на що можна очікувати від автора «Бійцівського клубу»: насильство, динаміка й тривога, яка лоскоче нерви.

Goodreads

Це послання до багатьох виявів абсурдності нашої сучасності.

New York Post

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-4961-5

9 786171 249615

ЧАК ПОЛАНІК
ВИПРАВНИЙ ДЕНЬ

ЧАК ПОЛАНІК

ВИПРАВНИЙ ДЕНЬ

**CHUCK
PALAHNIUK**

**ADJUSTMENT
DAY**

A Novel

W. W. NORTON & COMPANY

INDEPENDENT PUBLISHERS SINCE 1923

NEW YORK | LONDON

**ЧАК
ПОЛАНІК**

**ВИПРАВНИЙ
ДЕНЬ**

Роман

ХАРКІВ **КЛУБ**
2018 СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.111(73)
П49

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Palahniuk Ch. Adjustment Day : A Novel / Chuck Palahniuk. —
New York: W. W. Norton & Company, 2018. — 336 p.

Переклад з англійської *Володимира Куча*

Обережно! Ненормативна лексика!

Дизайнер обкладинки *IvanovITCH*

ISBN 978-617-12-4961-5
ISBN 978-0-393-65259-8 (англ.)

© Chuck Palahniuk, 2018
© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2018
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2018

*Скотові Еллі
За його рішучість*

Пам'ятайте, демократія ніколи не триває довго.
Невдовзі вона чахне, виснажується і вбиває себе.

*Джон Адамс*¹

¹ John Adams (1735—1826) — один із лідерів американської революції, другий президент США. (Тут і далі — прим. пер., якщо не вказано інакше.)

Люди досі подейкують про якогось докучливого простака. Хорошого скаута, що є в кожній компанії. Якийсь церковний служка, вчительський підлиза заходить у Південно-східне відділення поліції, роззирається та шепоче щось, прикриваючи долонею рот. Уже давно темна, опівнічна година, коли всередину заходить цей малий із насунутим капюшоном, опущеною головою і, уявіть собі, у сонцезахисних окулярах. Навіть близько не Стіві Вандер¹. Без білого ціпка, без собаки. Пошепки питає, чи може він звернутися до когось зі старших. Запитує чергового. Шепоче:

— Я хочу повідомити про злочин, який скоро станеться. А черговий йому:

— Маєте якісь документи?

На ньому бейсболка, козирок низько опущений, капюшон накриває її зверху. Видно лише ніс і рот цього задрота, стурбованого громадянина, у якого по спині стікає піт і лишає темні плями на світшоті, і він каже:

— Вам я не можу сказати, окей? — хитає головою. — І не при всіх.

Отже, містер Черговий викликає когось. Влаштує справжню виставу, натискає кнопку, піднімає слухавку й набирає номер, ні на мить не зводячи очей з цього малого в сонцезахисних окулярах, запитує, чи може хтось із детективів спуститися у вестибюль і прийняти заяву. Так, здається, інформація про злочин. Черговий дивиться на руки малого, але їх не видно, бо сховані в передніх кишнях

¹ Stevie Wonder (1950) — американський музикант, співак, продюсер. Утратив зір невдовзі після народження.

світшота, поганий знак. Черговий не припиняє кивати головою. Вказує підборіддям і каже:

— Руки не хочеш витягнути, щоб я їх бачив?

Малий скоряється, але переминається з ноги на ногу, ніби забув відлити ще сотню років тому. Роззирається навколо, наче очікує, що хтось з вулиці зайде по нього. Він каже:

— Мені не можна стояти тут, на видноті.

Руки в малого звисають униз, а все тіло нижче талії просто гіперактивне, наче він на «Ріверденс»¹ або ж знімається в порно — як актор, в якого рука з боку камери мляво звисає, відведена назад й паралізована, а стегна тим часом дригаються, ніби та одна рука збирається покинути все це дійство через зрозуміле приниження.

Черговий йому:

— Кишені виверни, — і махає цьому взірцевому хлопчикові в бік рамки-металошукача, на кшталт тих, що стоять у будь-якому аеропорту.

Цей скаут найвищого рангу вивільняє гаманець і телефон, кладе їх у пластикову посудину. Після довгого зволікання кладе також і окуляри. Звична справа з національною безпекою. Очі в малого бігають сюди-туди. Блакитні очі під схвильованими бровами, зведеними до купи. Вираз обличчя, що колись обдарує його зморшками.

У поліцейському відділенні лунає звук, схожий на ляскіт, постріл, звук пістолета, тільки приглушений, можливо, десь знадвору. Малий підскакує. Це майже точно постріл із пістолета.

Детектив запитує:

— Малий, ти не накурений?

Хлопець має такий вигляд, ніби побачив позаду якогось незнайомця, що наголяса їде на велосипеді. Голос наче зри-

¹ *Riverdance* — театралізоване шоу, що складається здебільшого з традиційних ірландських музики і танців.

вається зі скелі, валиться на самісіньке дно, перетворюючись на пронизливий писк:

— Можна забрати гаманець?

Детектив йому:

— Спочатку до справи, — і запитує: — Ти прийшов сюди стосовно майбутніх убивств?

Малий йому:

— Ви що, вже знаєте?

Детектив запитує, кому він ще розповів.

І цей корисний член суспільства, цей малий, каже:

— Лише батькам.

Детектив повертає малому гаманець, ключі, окуляри й телефон і запитує, чи не міг би він зателефонувати своїм батькам й переконати їх прийти до відділення просто зараз, не зволікаючи.

Детектив усміхається.

— Якщо маєш хвилику, я відповім на всі твої запитання, — він смикає головою в бік камери на стелі. — Не тут. — Детектив веде малого, нового героя Америки, коридором з бетонними стінами, вниз пожежними сходами, через кілька металевих дверей з табличками «Стороннім вхід заборонено». Підводить його до ще одних металевих дверей. Відмикає їх ключем. Рвучко відчиняє.

Батьки малого пишуть, що вже йдуть йому на допомогу. Вони пишуть, щоб він не боявся. За металевими дверима темно і смердить. Сморід забитого унітаза. Малий іде за детективом. Батьки пишуть, що вони вже у вестибюлі.

А отут настає найкраща частина. Детектив умикає світло. Той стукач, той донощик бачить у центрі кімнати купу закривавленого одягу. А тоді бачить по руці в кожному рукаві. Там лише одяг, взуття і руки, бо голови і обличчя геть знищені. Віддалений голос, приглушений, долинає з іншої кімнати:

— Єдина риса, яка насправді нас об'єднує, — це бажання об'єднуватися...

Отоді наш церковний служба повертається до детектива, щоб той допоміг, але бачить лише дуло пістолета, впритул націлене йому в обличчя.

Щойно служба локації перевіряє місцерозташування труб і підземних електричних кабелів, він дає згоду починати копати. Орендована вантажівка «Спенсерз» підвозить екскаватор із найбільшим ковшем.

Робота лише наполовину завершена, коли, неквапно шпацируючи через спортивні поля, підходить хтось застарий, як на студента. Хтось з академічної спільноти. Хтось докучливий, у тих бавовняних шнурованих штанах із індійським візерунком. Шкіряних сандалях і шкарпетках. У тонкому светрі з написом «Отак виглядає справжній фемініст». Під пахвою в нього якийсь згорток. Звична сива борода й окуляри. Наблизившись на відстань вигуку, сива борода піднімає руку і махає. Гукає:

— Деньок те, що треба.

А, так, ще кінський хвіст. Чвалає через футбольне поле. Лисий, окрім сивого кінського хвоста, що звисає до середини спини. Під сонячним промінням виблискує сережка. Одна сліпучо-яскрава діамантова сережка.

Відповідно до технічних умов, слід викопати прямокутник триста на тридцять футів¹. Дванадцять завглибшки², з вирівняним дном, укритим двома футами³ непроникної глини. Зверху безшовний бар'єр із поліетиленового полотна, щоб сповільнити можливе протікання в ґрунтові води. Це місце щонайменше за п'ятсот ярдів⁴ від будь-якого джерела з придатною для пиття водою чи водного каналу. Ті

¹ ≈ 90 × 9 м.

² ≈ 3,5 м.

³ ≈ 0,5 м.

⁴ ≈ 460 м.

самі технічні умови вони використовують у всій країні, ті самі технічні умови, як у відстійнику на якійсь фабриці, тільки без основи зі спресованої глини, яку зазвичай вимагає Агентство охорони довкілля.

Що там скручене у сивої бороди під пахвою? Килимок для йоги. Він каже:

— Чим це ви тут, джентльмени, займаєтесь? — професура, бачте, спустилася до простих роботаг.

Руфус йому:

— Поліпшення кампуса, — хтозна, як йому вдається це промовити не розсміявшись, але він продовжує: — Довготермінове будівництво підземного паркінгу для викладацького складу.

Нейлор сміється, прикладаючи кулак до рота і вдаючи, що кашляє. Остерман блимає на нього очима.

Професор каже:

— Прізвище моє Бролі. Доктор Бролі, — він протягує долоню, яку спершу ніхто не потискує. Нейлор глипає на Віса. Руфус піднімає планшетку і гортає сторінки грубого стосу паперу, який до неї прикріплений. Долоня професора висить у повітрі, доки Остерман нарешті не тисне її.

Руфус перебирає сторінки.

— Бролі... Бролі... — кінчики пальців блукають якимсь списком, і Руфус каже: — Ви викладаєте щось під назвою «Пихата спадщина привілейованого євроколоніального культурного імперіалізму»?

Професор киває на планшетку:

— Я можу поцікавитися, на що це ви покликаєтесь?

І вухом не повівши, Руфус продовжує:

— Дослідження впливу на довкілля.

Нейлор і Віс заходяться реготом. Справжні мудила. Вони повертаються до всіх спиною, доки не знаходять сили, щоб відновити професійне самовладання. Продовжують гиготіти, доки Остерман не озивається:

— Не будьте такими хуйланами!

Професор увесь розчервонівся під своєю бородою. Він перекладає килимок для йоги з-під однієї пахви до іншої й каже:

— Запитую просто тому, що я член університетського Комітету захисту Землі від поранень.

Звіряючись зі списком, Руфус додає:

— Віце-голова, як тут сказано.

Нейлор вибачається і йде, щоб повідомити операторові екскаватора, що потрібно зробити схил на західному боці ями, оскільки звідти її заповнюватиме самоскид. Нікому не потрібно, щоб він обвалився під такою вагою. Віс опирається на лопату, киває, щоб привернути увагу професора, і каже:

— Гарний светрик.

Професор піднімає руку вгору, відтягуючи рукав, щоб поспітити наручним годинником, — справжнє шоу влаштовує з перевірки часу. Каже:

— І все одно я хотів би знати, що це ви тут надумали.

Не витягуючи носа з паперів, Руфус озивається:

— Ваш кабінет досі в корпусі принца Люсьєна Кемпбелла? Шостий поверх?

Професор вражений.

Віс продовжує:

— То справжній діамант? — так ідеально просмикнутий у ліве вухо професора.

Футбольний газон тягнеться просто вздовж краю ями. Під ним — невеликий верхній темно-коричневий шар ґрунту. Нижче — широчезна смуга підґрунтя, під яким — давня історія, що сягає часів динозаврів. Дзвіниця поблизу будівлі адміністрації починає відбивати четверту годину.

Професор опускається на одне коліно біля самого краю ями. Нічого, окрім сирої землі на глибині, набагато більшій, ніж для басейну. Глибше, ніж для підвалу. Земля і хробаки.

Урвисті краї роздряпані смугами від зубів ковша. Дрібні грудки відриваються і скочуються донизу.

Отак уклякнувши, професор схиляється вперед, над урвищем. Обдумуючи те, чого не розуміє, він, можливо, вишукує скам'янілості. Дурний, як кабан, якого ведуть на бійню, не усвідомлює очевидного, але намагається віднайти якийсь загублений слід зниклої цивілізації. Як би не було, його погляд надовго затримується на безпросвітній темряві, щодо якої він усе життя прикидався, що її не існує.

Сніданкові пластівці поприлипали до його шкіри, ніби фруктові струпи. Він відірвав червоний і з'їв. На руці залишився привид пластівця, щось схоже на дрібне кругле червоне татування. Наче він перетворювався на леопарда веселкового кольору.

Цього ранку Нік прокидається у ліжку з перекинутою тарілкою пластівців «Фрут Лупс», які поприлипали до спини. Невеличкі плями всіх кольорів веселки, ніби різнобарвні цукерки «Лайф Сейверс», позалишали сліди на простирадлах. Він тягнеться до телефону на підлозі, намагаючись відтворити події попереднього вечора.

«За інформацію передбачена винагорода», — слова на екрані. Повідомлення, яке прийшло за кілька хвилин після опівночі. Він намагається відповісти, але номер відправника заблокований.

Не встигає Нік встати з ліжка, як телефон дзвонить. Визначник номера показує: «Приватний номер». Нік натискає на екран:

— Кажіть.

Голос йому:

— Ніколас? — голос чоловічий, але не Волтерів. І не батьків теж. Хрипкий, із сопінням, але ввічливий. Ніхто зі знайомих Ніка не зве його Ніколасом.

Він бреше:

— Ні, це друг Ніка, — треба відлити. У телефон він говорить: — Нік відійшов.

А чоловік у телефоні йому:

— Дозвольте відрекомендуватися, — хрипучи, — мене звати Талбот Рейнолдс. Ви раптом не знаєте, де зараз перебуває міс Шаста Санчес? — Сопучи: — Та найчарівніша й наймиліша істота.

Нік знову бреше:

— Нічим не можу вам допомогти.

З телефону:

— Ви знайомі з розчудесною міс Санчес?

А Нік йому:

— Не-а.

— Ви останнім часом контактували з поліцією або таким собі Волтером Бейнсом? — запитує цей Талбот.

Нік починає розуміти, що до чого. Волтер. Волт, от лошара. Нездалий безнадійний невдаха. Після кожного передозу чи аварії завжди все йде за тим самим сценарієм. Тоді, коли Волтер закинувся сіллю для ванн¹ і намагався з'їсти власну руку, саме Нікові довелося везти його в лікарню. Або ще гірше — коли він спробував засадити тій гарячій сатаністці. Не переймаючись тим, щоб приховати гнів у голосі, Нік каже:

— Ніколи не чув про такого.

Голос у телефоні починає відлунювати. Ніби він телефонує з якоїсь діри, цей Талбот каже:

— Будьте певні, я неймовірно багатий чоловік і щедро оплачу будь-яку допомогу, яку ви зможете запропонувати.

Нікові пальці ковзають по простирадлах, доки не натрапляють на щось кругле. Десятиміліграмова пігулка флексе-

¹ Сіль для ванн, або морська сіль, — різновид рекреативних дизайнерських наркотиків, що зазвичай складаються з катинону і зовні нагадують справжню сіль для ванн.

рилу¹, судячи з розміру. Рефлекторно він підносить її до рота, навіть не дивлячись, розжовує і не запиває. Якщо цей телефонний дзвінок — пропозиція наркотиків, Нік боїться, що його можуть у щось втягнути. Події минулої ночі досі затагнуті легким туманом у голові. Він зачекав надто довго, достатньо довго, щоб хтось відслідкував сигнал його телефона. Достатньо довго, щоб хтось уже почав стукати йому в двері. Він такий:

— Щось передати Нікові?

— Скажіть йому, — говорить цей голос, цей Талбот, — щоб не йшов у поліцію. — Після недовгих вагань: — Запевніть його, що все налагодиться протягом кількох днів.

Відчувши, що напруження в м'язах зникло, Нік запитує:

— У що Шасту втягнули цього разу?

Голос, цей багатенький дядько Талбот, питає:

— Як вас звать?

Але Нік завершує дзвінок. Він вислизає з ліжка й примружується, заглядаючи через штори спальні. За дверима нікого, поки що. Він знімає зелений «Фрут Луп» з руки, жує його, роздумуючи. Перш за все він проводить по екрану телефона й вимикає GPS. Задля додаткової безпеки знімає задню кришку й витягує акумулятор.

Виставлені ряди розкладних крісел, та все одно люди стоять по краях і ззаду. Усе це відбувається в гіпермаркеті спортивного спорядження, де є водоспади і потічок із фореллю для риболовлі в приміщенні, от лише робочий день уже скінчився, тож водоспади вимкнені, а потічок перетворився на сухі басейни зі склопластику, бо форель поховали

¹ *Flexeril* — медикамент, міорелаксант (знижує тонус скелетної мускулатури і рухову активність аж до повного знерухомлення) на основі циклобензаприну.

в резервуари кудись подалі від чужих очей. Ніби матінка-природа на ніч пішла додому: не звучить фонограма співу птахів чи запис реву самця лося.

Бінг з Естебаном розглядають натовп, здебільшого щедрий урожай мужичні з Півдня. Одробина Джамалів¹. Армія самотніх вовків. З іншого боку аудиторії — той мудак зі спортзалу, Колтон-щось-там, сидить зі своєю другою половинкою, Пеггі чи Поллі. Перед натовпом стоїть якийсь чоловік і запитує:

— Підніміть руки ті, хто знає, чому люди обрізають вуха псам.

Ще до того, як хтось устигає відповісти чи підняти руку, чоловік уже на повну розходить про те, як пастухи в давнину підрізали вуха своїм цуценятам. Щоб запобігти інфекціям. Щоб вовки не брали гору під час сутічок. Пастухи користувалися тими ж ножицями, якими підстригали овець. Вони підсмажували відрізані шматки, готували їх та згодували тим же псам, щоб зробити їх безжалісними.

Продавець спортивних товарів запитує натовп:

— Хто з вас знає давній ассирійський закон? — ніхто не наважується озватись. Не збавляючи темпів, він продовжує: — Вавилонський кодекс Хамурапі, що карав порушників закону, відрізаючи їм вуха.

На додачу до цього він розповідає про те, як король Генріх VIII карав бездомних у шістнадцятому столітті, відчиркуючи їм вуха. А ще американське законодавство дозволяло відрізати вуха як покарання за підбурювання до заколоту чи моральні образи аж до 1839 року.

Продовжуючи свою думку, він веде далі:

— Вас ні грама не мало би здивувати, що від самої появи воєн найманці збирали вуха, щоб обмінювати їх на винагороду.

Бінг піднімає руку, озивається:

¹ *Jamal* — чоловіче арабське ім'я, а також сленгове слово, що означає привабливого, «крутого» темношкірого чоловіка.

— Звучить жорстоко.

Продавець спорттоварів хитає головою:

— Ні... — піднімає вказівний палець, щоб усі зачекали, — якщо жертва вже мертва.

Головна перевага зняття скальпів, продовжує він, у тому, що вони легкі. Їх легко збирати і перевозити. Мінус у тому, що це брудна справа. Те саме стосується сердець. Щоб вирізати серце, потрібно збіса багато часу. Таким чином, вуха — це ідеально. Ліве вухо, якщо бути точним.

Вуха можна носити у великій кількості. Легко приховати. Сотня вух ледь навантажує паперовий пакет для покупок. Це дорівнює трьом сотням можливих голосів, практично власна політична партія.

Продавець спортивних товарів повертає голову боком до всіх і каже:

— Хапайте.

Він має на увазі власне вухо. Естебан роззирається навколо. Ніхто не поспішає хапати, тож він зрештою ступає вперед і стискає вухо цього чоловіка. Воно тепле і гнучке. Чоловік каже:

— Добряче потягни.

Він вчить їх інструкцій. Рахується лише ліве вухо. *Ліве*. Тільки вуха зі Списку. Проведуть випадкове тестування ДНК, і якщо виявиться, що ви подали вухо не зі Списку, вам загрожує смертна кара. Вуха не можна обмінювати чи продавати, і лише особа, яка зрізала вухо, може обміняти його на виборчий кредит.

Продавець спортивних товарів триндить про тореадорів. Про те, що вуха — це випромінювачі тепла тіла.

Естебан продовжує стояти, тримається за вухо, ніби то пачка готівки.

До того ж, не вгамовується продавець, вуха — штука надійна.

— Навіть при прямому попаданні в голову, вухо — можливо, доведеться його трохи пошукати, — але воно залишиться

непошкодженим. — Естебанові, що досі тримається за його вухо, каже: — Можеш сідати на місце.

Як пояснює продавець спортивних товарів, вухо — це здебільшого зовнішня частина, вушна раковина, і складається воно з еластичного хряща. З нього і зовнішнього охрястя, яке забезпечує кров та лімфу. Різати його легко, як гумову шину.

Найкращий спосіб, каже він, — це різати згори вниз, від з'єднання завитка до мочки.

І додає:

— Якщо можете порізати шини, то і з вухом проблем не буде.

Продавець спортивних товарів розводиться про те, що їм потрібне рівне фіксоване чотиридюймове¹ лезо з пластинчатим монтажем, жодних шкіряних, кісткових чи дерев'яних рукояток, лише полімер, який міцно лежатиме в руці. Така в нього робота: продавати речі.

— Вам потрібна високовуглецева неіржавна сталь. Жодних ножів зі всадним монтажем. Ножі зі всадним монтажем частіше ламаються. Складані ножі ламаються. Чоловік може зібрати всі мішені, які бажає, та, якщо його ніж зламається, якою буде винагорода?

Продавець спорттоварів продовжує:

— Настане день, і люди користуватимуться кухонними ножицями — та як тоді вони приходитимуть додому та різатимуть курку тим же інструментом, яким відрізали вуха?

Голосно, занадто голосно Естебан вигукує:

— Амінь!

Люди сміються.

Отак, з цією несподіваною думкою, що сяйнула в голові Естебана, вони стають королями-полководцями і все таке. Йому здається, що більшість чоловіків не об'єднуються. Мужики, вони ж найманці, як у старі часи, наймані лицарі. Типовий чоловік намагатиметься вбити мішень і відрізати

¹ ≈ 10 см.

вухо самотужки. Зміна завдань постійно змушуватиме перемикати передачі. Сповільнюватиме його. Вирішення цього, думає Естебан, полягає в поділі роботи. Бінг — снайпер, як-не-як, тож він відстрілюватиме мішені, поки Естебан займатиметься збором. Разом вони стануть дуєтом стріляй-збирай. Разом вони встановлять фундамент для славної династії, яка житиме вічно. Їхні діти і діти дітей їхніх дітей будуть коронованою знаттю.

Виправлення стане останнім шансом зробити щось корисне в їхніх життях.

У них ніби повстання Нета Тернера¹ чи набіг Джона Брауна². Спадщина. Прийдуть нові Хрестові походи, Одноденний хрестовий похід, і вони дещо здобудуть, як лицарі, які одержували володіння. Але їм дістанеться влада, яка переживе і землі, і гроші. Вони стануть королівської крові. Із сумкою для покупок, повною вух, вони знайдуть собі місце в історії. Естебан з Бінгом та їхні нащадки контролюватимуть наймогутнішу країну впродовж наступних століть.

Сидячи в кріслі, Естебан витягнув серветку і тубик кокосового масла з кишені пальта. Тепер він — хитрий хижак найвищого рівня. Якщо він збирається відмовитися від життя, в якому отримував би лише поношені речі та недоїдки, доведеться вивести з пальців сірчаний сморід вуха того чоловіка.

Шаста не обернулася. Вона звикла до хлопців з коледжу, які нипають за нею коридорами між заняттями, облизуються на апетитні форми, що наче кульки французького ванільного морозива, гвалтують її вуха вигуками: «Шасто, давай

¹ Саутгемптонський заколот (1831) — повстання рабів під проводом Нета Тернера, що відбулося в окрузі Саутгемптон, штат Вірджинія, і тривало кілька днів.

² Набіг на Гарперз-Феррі (1859) — спроба аболіціоніста Джона Брауна влаштувати озброєне повстання рабів, захопивши арсенал Гарперз-Феррі у штаті Вірджинія.

перепихнемося!» Ці невгамовні козли, що кричать: «Хотіла би покататися на моєму моторолері, Шасто?»

Вони смикали її за дреди і приказували: «Шасто, дай залізти під твій кущик!»

На ці слова вона повернулася. Сподівалася, що то Волт. Голос був схожий на його. Та, коли глянула, побачила якогось укурка, від якого несло, як від підпаленого тусовочного ковпака¹ з дешевим кушем². Він кинувся на неї з висунутим язиком та випнутими губами, намагаючись поцілувати.

— Я сумуватиму за тобою, Шасто, — зізнався той наркоша. Шасту це збентежило.

— Але ж я нікуди не їду! — ухилилася, коли він спробував ляснути її по дупі.

Раптом усвідомила, що то він їде. Цей сумний чувак-укур, скоро він помре.

Усі хлопці з коледжу скоро помруть болючими, жакливи-ми, страшними смертями.

Бідний чувак. Їх усіх варто пожаліти.

Тут, в університеті Орегону, яким би напруженим не було піддражнювання, вона не сприймала його всерйоз. Ці хлопці, навіть ті, хто намагався вщипнути її, коли вона була в штанах для йоги, роблять це просто тому, що до всирачки налякані.

Доктор Бролі, який викладав політичні схеми, пояснював саме так.

Для всіх першокурсників він проводив модуль, у якому вивчалася книжка одного німецького скаженого науковця. Академік-розумака Гуннар Гайнзон вивів теорію, за якою всі вагомні політичні перевороти спричинені надлишком молодих чоловіків. Кмітливий фріц назвав це «молодіжним випином»³. Пояснюючи це поняття, професор Бролі ледве

¹ *Paty bowl* — великий «ковпак» для куріння марихуани, призначений для групового викурювання.

² *Kush* — один із сортів коноплі.

³ *Youth bulge* — також трапляються переклади «молодіжний міхур», «молодіжний перекис».

встигав переводити дух від захвату. Суть полягає в тому, що коли як мінімум тридцять відсотків населення становлять чоловіки віком від п'ятнадцяти до двадцяти дев'яти років — стережіться!

Молоді чоловіки в такому надлишку, якщо мають сяку-таку освіту та не голодують, жадають статусу і, намагаючись його досягти, спричиняють руйнування. Гуннар стверджує, що голодні люди не борються за визнання. Так само неосвічені хлопці ніколи не усвідомлять, як історія їх ігнорує. Але якщо молодіжний випин має що їсти, має вдосталь їжі й освіти, то перетвориться на зграю ненажерливих вовків, які робитимуть усе, щоб повернути увагу.

Улюбленим прикладом доктора Бролі була Іспанія 1484 року. Тоді папа Інокентій VIII проголосив, що використання будь-якої форми контролю народжуваності каратиметься смертю, і середня кількість дітей в іспанській сім'ї зростає із двох до семи. Тільки хлопець-первісток успадковував майно сім'ї. У той час дочки не могли на щось особливо розраховувати. Проте інші сини жадали статусу, влади, визнання та соціальної позиції. Виникла хвиля молодих чоловіків, які називали себе *secundones*, тобто «другорядні». Саме ці чоловіки ринулися у Новий Світ разом з другою експедицією Христофора Колумба і стали легіонами конкістадорів, які поневолювали і грабували невинні народи майя й ацтеків.

Якщо вірити «Вікіпедії», Гуннар Гайнзон народився в Польщі у 1943 році, що офіційно робило його суперстаречим. Шасті, навіть зі своїм кудлатим білявим волоссям і крутим європейським ім'ям, він здавався лише посередньо сексуальним.

Упродовж історії, вів далі лекцію доктор Бролі, схожі випини буйних молодих чоловіків скидали владу і спричиняли війни. У вісімнадцятому столітті Франція пережила зростання населення, що підвищило потреби в їжі. Ціни росли, громадяни бунтували, а роздратовані молоді люди

скинули аристократію Луї XVI і відтяли Марії Антуанетті її всіяну прикрасами голову. Те саме з більшовицькою революцією. Її запустила навала нікому не потрібних синів із сільської місцевості, які не могли успадковувати землі. У 1930-х в Японії утворився молодіжний випин, який призвів до вторгнення у Нанкін. У свою чергу революція Мао сталася завдяки чоловічому молодіжному випину в Китаї.

Шапта всотувала кожену деталь. Очевидно, що всі погані події в історії людства спричинив надлишок милих молодих бойфрендів.

За даними Ради з міжнародних відносин, у період з 1970-го до 1999 року близько вісімдесяти відсотків громадянських конфліктів виникало в країнах, де шістдесят відсотків населення було молодше тридцяти років! Наразі є шістдесят сім країн із так званим молодіжним випином, і шістдесят із них страждають від соціальних переворотів і внутрішнього насильства.

Ніби у змові з Бролі, міс Петігроу, яка викладала загальні поняття гендеру, стверджувала, що кожен конфлікт, який зменшує кількість чоловіків, підвищує їхню соціальну цінність. У свою чергу це прискорює відродження патріархату. Коли вибір чоловіків стає меншим, жінки з котушок з'їжджають і чітко дотримуються того, що говорить їм будь-хто з яйцями.

Не потрібні особливі розумові здібності, щоб усвідомити, чому чоловіча частина студентства університету Орегону сміливо й поважно походить коридорами та, разом з тим, приховано нажахана. Залишаються лічені дні до того, як Сполучені Штати оголосять війну Середньому Сходові. Цей регіон переживає власний випин молодих чоловіків, який швидко розростається, поки Сполучені Штати борються з гіперактивністю і вимогами статусу в поколінні міленіалів — мабуть, найбільшим хлопчачим випином у світовій історії.

На заняттях з біології динаміки тварин міс Ленеген вмикала відео про права тварин, яке зняла ПЕТА¹ чи ще хтось. Там показували птахоферми, де неймовірно гарненьким, щойно вилупленим курчатам перевіряли стать. Маленьких курочок клали під теплі лампи, давали їм їжу і воду. Маленьких півників спускали темним жолобом. Вони нагромаджувалися у сміттєвому контейнері, такому глибокому, що перетворювалися на пухнасту люту масу, де кожне курча боролось за виживання. Автонавантажувач переносив контейнер на безплідне фермерське поле і перевертав його. Там курчат-самців, і живих, і мертвих, заорювали як органічне добриво.

Хлопці на занятті вили від сміху, коли велелюдний потік великодніх красунчиків із цвіріньканням виливався з контейнера. Маленькі жовті м'ячики пуху спотикалися, нажахані та змерзлі, на сирій землі. За мить здоровенні шини трактора і безжальна сільськогосподарська техніка на порошок передрібнювали кожне чарівне нове життя.

Шаства знала, що хлопці сміються не тому, що це смішно, а тому, що бачать у тих курчатах самих себе.

Як ці підлітки можуть зосередитися на вивченні колажів на заняттях з мистецтва чи бальних танцях на фізвихованні, коли одним розчерком владного пера їхні життя скоро добіжать кінця?

Усі це знають. Їхній вісімнадцятий день народження стане смертним вироком.

Саме так політики завжди вирішували проблему з тягарем від надлишку чоловіків. Шаства сумувала через це, справді. Дуже сумувала. Ці крикливі качкі, укурки і задроти — всі вони ходячі мерці. Як тільки проголошення

¹ ПЕТА (*People for the Ethical Treatment of Animals*) — «Люди за етичне ставлення до тварин», американська організація, що веде боротьбу за права тварин.

війни ратифікують, прощавайте, чоловіки-міленіали, привіт новому міцному патріархату.

Хлопці, які тягаються коридорами за Шастою, намагаючись зірвати бретельки її ліфчика і стріляючи образами з сексуальним підтекстом, усі вони стоять на військовому обліку. Більшість із них відправлять на війну, де їх кулями звалтують солдати ворога.

Тож як тільки Шаста починала сердитися на їхні домагання, вона уявляла, як більшість із них скоро розчавлять під сухими дюнами разом з такою ж кількістю шалених і нікому не потрібних хлопців зі Сходу. Вона проглядатиме свою курсову, поки її однолітків-хлопців призиватимуть на службу. Їхні м'язи і прищі розтросцять гусениці танків, розірвуть на лементливі шматки міни, просто як закопаних живцем новонароджених молодих півників, єдиний злочин яких полягав у тому, що вони народилися не тієї статі.

Вона продовжить здобувати свій ступінь у сфері соціальних проблем, тільки починаючи довге заможне життя.

І не забуватиме носити квітку маку, пришпилену до лацкана, кожного Дня пам'яті загиблих.

Позаду неї хтось просичав:

— Шасто...

Вона обернулася, готова вичитати якогось нового залицяльника, але помилилася. То був Нік. Колишній хлопець. Нік, який кинув коледж у кінці першого семестру, стверджуючи, що йому не потрібні фізика і матаналіз для успішної майбутньої кар'єри розтросценого скривавленого гарматного м'яса. Було приємно з ним побачитися.

Судячи з блідої напівусмішки на обличчі, він також був радий її бачити. Перш ніж ситуація встигла перетворитися на щось неприємне і романтичне, він запитав:

— Ти останнім часом не бачила Волтера?

Волт — це її теперішній хлопець. Він також кинув навчання. Працював у «Старбаксі», заробляв якісь гроші й намагався насолоджуватися цінною дешницею того життя, що

йому залишилось. Ні, вона його не бачила. Не бачила від позавчора, коли він белькотів щось про народну змову й масові вбивства.

— По-перше, — сказав Нік, — якщо поліція запитуватиме, ти мене не бачила. — Він узяв її за руку і потягнув до порожнього службового приміщення під південними сходами коледжу. — Шасто, солоденька, нам треба поговорити, — потягнувся і прибрав дреди з її обличчя. — Чесно, я не згвалтувати тебе тягну.

Шаста покірно пішла за ним.

Ґрегорі Пайперу подзвонили вдруге. Його агент був вельми схвильований. Роль, на яку він пробується, належить персонажеві на ім'я Талбот Рейнолдс. Вигаданий монарх, який у недалекому майбутньому керує утопічною державою воїнів і дівиць, Талбот існував понад корупцією. Персонаж безсмертний, своєрідний політичний святий. Головна роль у якомусь пілоті для телебачення на стадії досерійного виробництва.

Безумовно, проект звучав як повна херня. Ще один персонаж, вирізаний із суцільного картону. Пайпер зітхнув. Усе одно, це хоч якась можливість показати себе. Поторгувати обличчям. Він не знімався в жодній телерекламі й не озвучував анімації вже майже рік, тому серйозно просідав у можливості оплачувати своє недешеве житло.

Якщо доведеться, він віддасть кар'єру на поталу сумним незалежним виробництвам. Пілотам, яких канали ніколи не вибирають. Низько кланятиметься авторам кіно, які щойно закінчили навчання, щедро фондуються грошима з легалізації марихуани і не знають різниці між основним світлом і світлофільтром. Таким чином, йому постійно доводиться перепланувати кожен сцену і давати поради оператору, вчити режисера, як уводити контрнартив через розміщення головних акторів.

Сьогоднішня кастинг-команда була дещо гіршою навіть порівняно зі звичними стандартами голлівудських нездар. Чоловіки, які тиснули йому руку, дерли долоню своїми мозолями. Від них несло потом. Вони пили пиво в банках за складаним столиком і голосно сперечалися стосовно достоїнств кожного актора. Під нігтями в них виднілися серпики бруду, і жоден хірург ніколи не колов їм дермальний наповнювач і не розтягував шкіру, щоб стерти складки на неусміхнених, згорілих на сонці обличчях.

Кастинг-директора звали Клем. Просто Клем. На коричневих кісточках пальців виднілися струпи засохлої крові, й він більше нагадував профспілкового керівника. Клем потиснув нананікюрену долоню Пайпера і подав йому сценарій прослуховування. Йому сподобалася гра Пайпера в ролі Рональда Рейгана в документальному фільмі для кабельного телебачення, де розповідалося про те, як стріляли у президента. Клем потрусив руку і захоплено сказав:

— Гарно ви зіграли оте, коли схопилися за кишки і не вмирали дві години.

Якийсь чоловік зі зламаним носом і скаліченими «боксерськими» вухами, що, ніби листки капусти, прилипли з обох боків його лисої голови, підійшов і представився оператором. Його звали Ла-Менлі. Ніхто не називав своїх прізвищ. Одразу чулося, що Ла-Менлі вміє «по фені ботати», а ще він мав татуювання свастики на товстій шиї. Він роздивився Пайпера згори донизу і буркнув:

— Прикид шедевральний.

В оголошенні про кастинг було вказано, що претенденти мусять бути одягнені в костюм із краваткою, як і личить лідерові вільного світу. Зачесане волосся, блискучі туфлі. Пайпер поставився до цього максимально серйозно і витягнув із шафи свій найкращий односторонній «Савіль Роу». Швидкий огляд суперників запевнив, що він зможе отримати роль лише завдяки костюму. Усі інші, хто прийшов на прослуховування, виявилися романтичними героями

у розквіті сил. Привабливі чоловіки, яким усі ролі дарували запалі щоки й виразні брови. Дерев'яні актори, що спеціалізуються на дерев'яних персонажах: суддях, адвокатах, сімейних лікарях.

Коли хтось гукнув його, Пайпер зайняв місце перед камерою. Біля неї на тринозі стояла дошка для записів. Виведені репліки формували список під заголовком «Прочитайте фрази нижче». Помічник режисера зазирнув у видошукач, ніби перевіряючи фокус. Рукою він показав Пайперові, щоб той відійшов убік на півкроку. Цей чоловік був одягнений у фланелеву сорочку в клітинку, незастебнута, тож коли він нахилився над видошукачем, сорочка відкрила заплямовану майку-алкоголічку і наплічну кобуру з пістолетом усередині.

Помічник режисера виставив уперед свій куций вказівний палець, наче долоня — то пістолет із плоті, й дав знак починати. Бикувата команда сиділа за столом неподалік і спостерігала за ним у моніторах.

— Шановні співвітчизники, — почав Пайпер, демонструючи свого найкращого Рейгана, — звертаюся до вас як глава нової влади, — запорука хорошої імітації Рейгана полягає в легенькій гаркавості. — Упродовж історії владу потрібно було заслужити, — ще одне правило Рейгана — тиша між словами, що досить важливо, можливо, навіть важливіше за самі слова.

— У минулому владу надавали, — продовжив Пайпер, — тим, хто її показував. Коронували лише найкращих вояків.

Пайпер майже непомітно опустив підборіддя.

— Тепер політика принизила владу до звичайного конкурсу популярності, — пильний погляд знизу вгору, і зіниці, напівзаховані під зведеними донизу бровами, виражали презирство. Зловісна зневага печерної людини, чиї очі посаджені так глибоко, що їх майже не видно.

Дрібна група акторів, що очікували своєї черги, могла б навчитися чогось корисного. Колись Пайпер грав короля Ліра. Грав Мойсея.

— До сьогодні, — провадив він, — сучасні лідери плазували заради того, щоб отримати посаду, замість того щоб послужити їй, — він замовк, даючи словам дійти до свідомості.

— Від початку індустріальної революції, — продовжив Пайпер. Це був хитрий перехід. Кращий сценарист зробив би його м'якшим, але актор, який знає своє ремесло, завжди може виправити промахи поганого письма. Часто достатньо лише повторити вступну фразу, відтак: — Від початку індустріальної революції глобальні сили нав'язували людству значну стандартизацію.

Не відриваючи погляду від камери, Пайпер відчував, що повтор виявився успішним. Кастинг-директор кивнув і нашкрябав щось у сценарії. Двоє інших чоловіків, продюсер і сценарист, обмінялись усмішками і підняли брови. Жоден з них не хитав ногою від нетерплячки. Ніхто не барабанив пальцями по столу. Навіть режисер припинив жувати пончик, який досі запихав до рота.

Пайпер продовжив:

— Усе своє життя ми прожили під тиранією стандартизованих часових поясів, стандартизованих вимірів температури і відстані, обов'язкових кодексів поведінки і прийнятних методів вираження... — еліпсиса тут не було, але Пайпер додав його, щоб наступний пасаж мав серйозніший ефект: — ...ці загальні норми відняли в нас життя.

Тут він усміхнувся, щоб означити новий перехід. Пайпер спостерігав за цифровим таймером на камері. Вони хотіли, щоб він уклався в чотири хвилини, тож він зробить усе вчасно.

— Сьогоднішні героїчні дії звільнили нас від тиранії довготривалих норм, — він протягував кожне слово, насолоджувався ним, надаючи повідомленню веселості Рузвельтових «Бесід біля каміна»¹. — Відсьогодні й надалі люди, які керують нашою нацією, довели, що вони герої.

¹ *Fireside chats* (1933—1944) — серія з 31 вечірнього радіозвернення президента Франкліна Рузвельта до американців.

Пайперові зміни інтонації стали поблажливими, чистий гайд-парківський¹ задавака, зневажливий до будь-яких страхів слухачів. Щоб приземлити промову, він приперчив її популізмом Кеннеді.

— Ці нові лідери — воїни, які звільнили нас усіх, — напіввикрикнув він. — Для наступних поколінь ці визволителі зададуть новий курс свободи нашої нації.

Пайпер знав, що ці слова і не повинні мати сенсу. Вони мають лише викликати позитивну емоційну реакцію.

— Починаючи з цього великого дня, — проголосив він. Голос звучав так, наче він доносився з гранітного рота гори Рашмор. Він ніби відлунював крізь час, як Геттисбурзька промова².

— Починаючи з цього великого дня, ми заперечуємо зрівняння і спрощення, нав'язані глобальними стандартами, і присвячуємо життя... — Пайпер зробив паузу, ніби щоб стримати емоції, — відновленню нашої ідентичності та суверенності.

Гідний актор дотримується сценарію.

Великий актор знає, коли імпровізувати і донести думку, яку сценарист пропустив. Відхід від сценарію або зруйнує цю пропозицію роботи, або кине її йому в обійми.

Глянувши в камеру лютим обличчям Джонсона³, Пайпер експромтом видав:

— Перед тим як створити щось із неперехідною цінністю, ми мусимо спочатку створити самих себе.

Беззвідивно дивлячись в об'єктив, він додав:

— Дякую вам.

¹ *Hyde Park* — великий парк у Центральному Лондоні. З XIX століття став своєрідною платформою для різноманітних демонстрацій і реалізації права на свободу слова.

² *Gettysburg Address* (1863) — промова президента США Авраама Лінкольна, у якій він підтримував принципи рівності всіх людей і проголосив Громадянську війну боротьбою за збереження Сполучених Штатів.

³ Ліндон Джонсон (1908—1973) — 36-й президент США.

Чотири хвилини, рівно.

Кімната вибухнула аплодисментами. Грубо витесані члени команди підвелися, взялися свистіти і гупати черевиками. Навіть Пайперові суперники, його колеги-актори, що сиділи віддалік і чекали, доки настане їхня черга читати, навіть вони, скрегочачи зубами, аплодували його тріумфу.

Зашкарублий кастинг-директор Клем кинувся вперед, його м'ясисте обличчя розпливлося в усмішці. Він лягнув Пайпера по спині зі словами:

— Оце, де ти сказав про «створення самих себе»... просто геніально, — він втулив йому аркуш паперу з текстом. — Поки ти на місці, — вказав на малярну стрічку на підлозі, — можеш ще оце також зачитати на камеру?

Шерхлими, потертими пальцями Клем подав білу картку. На ній було єдине речення. Пайпер прочитав і віддав її. Він упився в камеру суворим поглядом і вимовив репліку:

— Не шукайте його, — проголосив він. — Списку не існує.
З-за камери режисер озвався:

— Наступна репліка.

Пайпер зачитав:

— Усмішка — ваш найкращий бронезилет! — периферійним зором він бачив, як фотограф робить знімки.

Режисер наказав:

— Знімаємо далі. Наступна репліка.

Пайпер звужив очі й глибокодумно глянув у камеру, перед тим як зачитати:

— Божественність веде постійну боротьбу за те, щоб показати нам, на що здатна.

Незважаючи на контекст, він демонстрував свою найкращу гру. Читав:

— Ті, хто вимагає миру, — це люди, які вже мають владу.

Вони змусили його повторити список шовіністичних слоганів, доки він не вивчив їх напам'ять і більше не читав. Він декламував. Не роблячи пауз, якийсь шнир подав йому

Літературно-художнє видання

ПОЛАНІК Чак
Виправний день

Роман

Керівник проекту *В. А. Тютюнник*
Відповідальний за випуск *О. В. Приходченко*
Редактор *І. В. Матюшенко*
Художній редактор *А. В. Ачкасова*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *А. В. Альошичева*

Підписано до друку 23.10.2018. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Minion». Ум. друк. арк. 20,16.
Наклад 4000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: corp@bookclub.ua

Віддруковано у ПрАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»
09117, м. Біла Церква, вул. Леся Курбаса, 4
впроваджена система управління якістю
згідно з міжнародним стандартом DIN EN ISO 9001:2000

• за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093)170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88

• на сайті Клубу: www.bookclub.ua
• у мережі фірмових магазинів
див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом

Надсилається безоплатний каталог

Запрошуємо до співпраці авторів
e-mail: publish@ksd.ua

**Запрошуємо до співпраці художників,
перекладачів, редакторів**
e-mail: editor@ksd.ua

**Для гуртових
клієнтів**

Харків
тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@ksd.ua

Київ
тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@ksd.ua

Поланік Ч.

П49 Виправний день : роман / Чак Поланік ; перекл. з англ. В. Ку-
ча. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»,
2018. — 384 с.

ISBN 978-617-12-4961-5

ISBN 978-0-393-65259-8 (англ.)

Одного ранку ти прокинешся і зрозумієш — настав Виправний день. Час встановлення нової влади та смерть для старої. Уряд гадав, що люди не дізнаються про те, що їх хотіли знищити? Натомість вони самі знищили уряд. Убили всіх політиків, університетських професорів та інших осіб зі Списку. Перевернули світ з ніг на голову. Знецінили владу грошей. Зробили все, що було написано в книзі із синьо-чорною палітуркою, яку називають «Виправним днем», Декларацією взаємозалежності чи просто книгою Талбота. Але завжди знайдуться ті, кого не влаштує новий порядок. І вони шукатимуть способи зламати встановлені правила.

УДК 821.111(73)

Цей роман не лише розхитує основи. Він підриває їх, як терорист підриває вибухівкою хмарочос. Він б'є в обличчя фактами, які важко спростувати. А вам залишається тільки, як боксеру-невдачі, пропускати удар за ударом. Без надії на хеппі-енд, але з надією, що на місці знищеної цивілізації відродиться щось більш людяне. Що можна буде посміятися зі смерті. Побачити її страшну красу. І зрозуміти сенс життя.

Себастьян — саме так він тепер називає себе — живе буденним, сірим життям. Дружина, дім, син... А ще — таблетки, що тримають життя під контролем. Контролем, який він завжди зневажав. Марла Зінгер відчуває, що шлюб тріщить по швах, і вирішує підмінити пігулки чоловіка, щоб на свободу вирвався той, кого вона колись покохала. Тайлер Дьорден повертається, і цього разу його лють не знатиме меж.

